

Opgefriste muurschilderingen

Na de kap zijn nu ook de gewelven weer helemaal in orde gemaakt. Onlangs verdwenen de steigers en kon de kerk weer feestelijk in gebruik worden genomen. Wat is er allemaal gedaan?

door SANDRA HOVENS

Vorig jaar besteedde de *Kroniek* al aandacht aan de restauratie van de Sint-Joriskerk. Het ambachtelijke herstel van de eikenhouten kapconstructie kon enige tijd geleden succesvol worden afgerond door aannemer Den Hoed. De aantasting door de bonte knaagkever bleek ernstiger dan verwacht. Ogenschoonlijk gezonde balken en spanten waren binnenin soms volledig vermolmd.

IN DE STEIGERS

Tijdens de tweede fase van de restauratie is het interieur onder handen genomen. Als gevolg van de verzwakte kapconstructie was ook scheurvorming aan de gemetselde gewelven ontstaan. Deze scheuren zijn vakkundig uitgehaakt en ingeboet. Plaatselijk is het pleisterwerk hersteld en een algehele schilderbeurt vormde de kroon op het werk. Om de werkzaamheden uit te kunnen voeren werd de hele kerk voorzien van steigers, met daarop een stevige werkvloer onder de gewelven. Deze gaf meteen een schitterend zicht op het middeleeuwse beeldhouwwerk aan kapitelen en consoles. De kwaliteit en originaliteit hiervan is verrassend. Ook de gewelfschilderingen die bij de

Sandra Hovens is medewerker van de afdeling Ruimtelijke Ordening-Monumenten-zorg van de gemeente Amersfoort.

vorige restauratie, eind jaren zestig, werden ontdekt konden worden bewonderd en plaatselijk hersteld. Behalve door de aannemer werd de werkvloer dan ook volop gebruikt voor het rondleiden van belangstellenden en vakmensen.

HISTORISCH ONDERZOEK

Historicus Karel Emmens greep de situatie aan om aanvullend onderzoek te doen naar de complexe bouwgeschiedenis van de Joriskerk. Veel hierover publiceerde hij al in zijn eerdere boek *De Sint-Joriskerk te Amersfoort, van hofkapel tot kapittelkerk*. Omdat deze publicatie al geruime tijd is uitverkocht zal begin 2012 een heruitgave verschijnen. Het onderzoek dat Emmens tijdens de restauratie kon uitvoeren leverde veel nieuwe gegevens en inzichten. Uitgeverij Bekking zal deze verwerken tot een nieuwe, rijk geïllustreerde uitgave.

NIEUWE MOGELIJKHEDEN

De Sint-Joriskerk is niet alleen het oudste bouwwerk van onze stad, maar ook een markant monument, karakteristiek in het stadsgezicht. De kerkelijke bestemming voor de Hervormde Gemeente Amersfoort vormt nog steeds de basis. Daarnaast wordt het gebouw met grote regelmaat gebruikt voor culturele voorstellingen, bijeenkomsten en concerten. De historische omgeving en de akoestische kwaliteiten maken het daarvoor zeer geschikt. Om van deze mogelijkheden in de toekomst optimaal gebruik te kunnen maken zijn tijdens de restauratie ook aanvullende voorzieningen ingepast. Door Van Hoogevest Architecten is een plan ontwikkeld om toilet-, garderobe- en cateringvoorzieningen te integreren in de kerk. Aan de luwe westelijke zijde, achter de toren, zijn deze functies ingepast in de vorm van sobere eigentijdse elementen. Daarmee is de Sint-Joriskerk klaar voor een nieuwe toekomst!

WORDT DONATEUR!

Voor € 25,- per jaar (of meer) kunt ook u een steentje bijdragen aan het behoud. Stichting Vrienden van de Sint-Joriskerk, Noordewierweg 131, 3812 DD Amersfoort, info@joriskerk-amersfoort.nl.

HEMELGAT

In het middenschip van de kerk bevindt zich op het gewelf een 15de-eeuwse schildering van de Hemelse Drie-eenheid: God de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Op het vierde ge-

welfvlak is Maria met het kindje Jezus afgebeeld. De figuren worden geflankeerd door engelen. In dit gewelf bevindt zich een hemelgat. Dat is een hijsgat waardoor oorspronkelijk met Hemelvaart een Christusbeeld om-

hoog werd getakeld, als belangrijk deel van de Middeleeuwse liturgie. Er is besloten om bij de restauratie de kleine hiaten in de voorstelling niet te completeren, omdat de schildering nog geheel authentiek en goed 'leesbaar' is.

SINT JORIS EN ERASMUS

Bij de vorige restauratie van de kerk werden diverse (fragmenten van) muurschilderingen herontdekt onder de latere witsellagen. De restanten waren over het algemeen te fragmentarisch om de samenhang of het 'programma' van de decoratie vast te stellen. De afzonderlijke schilderingen zijn echter wel beschreven.

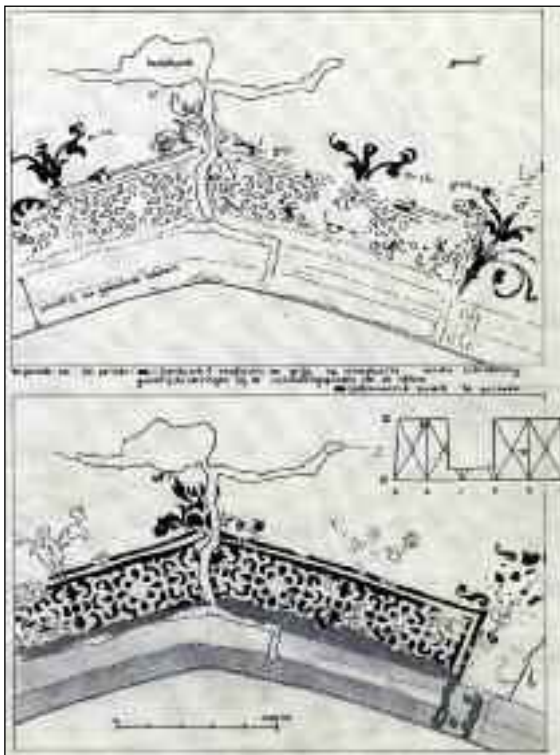
Op de wanden van de kerk zijn twee heiligencycli afgebeeld: van Sint Joris en de heilige Erasmus. De 14de-eeuwse Sint-Joris-schildering, die zich tegenwoordig achter de kapbanken bevindt, was in de loop der jaren ernstig beschadigd geraakt. Oorzaak hiervan was ondermeer een uitblaasrooster van de verwarming, dat zich direct onder de schildering bevond.

Tijdens de restauratie is de schildering geres- taureerd en zijn de loszittende onderdelen opnieuw gefixeerd aan de ondergrond. Daarnaast is de verwarmingsinstallatie en daarmee de belangrijkste oorzaak aangepakt. Op deze foto's zijn de restauratoren bezig met het herstel van de 15de-eeuwse bisschops- schildering in de koorsluiting van de zuid- beuk.

SJABLOONBESCHILDERINGEN

Naast figuratieve schilderijen was het middeleeuwse kerkgebouw verrijkt met decoratieve schilderijen die de architectuur benadrukten. Kenmerkend zijn de 'manchetten' rond de gewelfribben en de grafische banden en motieven daaromheen. Bepaalde onderdelen zijn met behulp van sjablonen gemaakt. Tijdens de restauratie van 1962-1969 werden veel van deze (gewelf)schilderingen herontdekt, gedocumenteerd, gerestaureerd en deels gereconstrueerd. Een deel van de decoraties (met name in de zuidbeuk) bevindt zich wellicht nog steeds onder de witsellagen.

KAPITELEN

Op de kapitelen van het transept zijn karakteristieke mens- en dierfiguren aangebracht. Het blote mannetje dat demonstratief zijn achterste toont stelt een buitenstaander voor, net als de beesten die de andere kapitelen bevolken. Hij is het tegendeel van de brave bezoeker van de Sint-Joriskerk.